

Çamlıhemşin Sağlık Merkezi'nde Temmuz 2005 – Ocak 2007 Yılları Arasında Saptanan Bağırsak Parazitlerinin Dağılımı

Osman Birol ÖZGÜMÜŞ¹, Ünzile EFE²

¹Rize Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü, Rize, ²Çamlıhemşin Sağlık Merkezi, Çamlıhemşin, Rize

ÖZET: Bu çalışmada, Temmuz 2005 ile Ocak 2007 tarihleri arasında Çamlıhemşin Sağlık Merkezi'ne başvuran 93'ü kadın, 49'u erkek olmak üzere toplam 142 kişide bağırsak parazit taşıyıcılığı araştırılmıştır. Dışkı örnekleri nativ-lugol tekniği kullanılarak incelenmiştir. 0-19 yaş grubuna selofanlı lam yöntemi de uygulanmıştır. Kişilerin toplam %17,6'sında parazit kist ve/veya yumurtalarına rastlanmıştır. Parazit saptanan kişilerin %64 (16/25)'ü kadın, %36 (9/25)'i erkek olarak tespit edilmiştir. Parazitler *Giardia intestinalis*, *Entamoeba histolytica/dispar* ve *Enterobius vermicularis* olarak sırasıyla %20, %56 ve %24 oranlarında tespit edilmişlerdir. Parazite rastlama oranı en yüksek 0 – 19 yaş grubu arasındaki kişilerde %52 oranında tespit edilmiştir. Bulgularımız Türkiye'de ekolojik turizm fırsatlarının olduğu bu bölgede belirlenen ilk epidemiyolojik verilerdir.

Anahtar Sözcükler: Bağırsak parazitleri, Çamlıhemşin Sağlık Merkezi

Distribution of Intestinal Parasites Detected in Çamlıhemşin Healthcare Center During the Period from July 2005 to January 2007

SUMMARY: In the present study, 142 persons admitted to the Çamlıhemşin Healthcare Center between July 2005 and January 2007, carriage of intestinal parasites was investigated in 93 male and 49 female patients. All of the stool samples were examined by using native-lugol technique. Cellophane tape method was applied to the 0-19 age group. Parasite cysts and/or eggs were found in total of 17,6 % of the patients. Of the patients carrying parasites, 64% (16/25) was female, and 36% (9/25) was male. *Giardia intestinalis*, *Entamoeba histolytica/dispar* and *Enterobius vermicularis* were respectively detected as 20%, 56% and 24%. The highest prevalence rate of the parasites was determined in 0 – 19 age group as 52%. Our findings have been the first epidemiological data detected in this region which has ecological tourism opportunities.

Key Words: Intestinal parasites, Çamlıhemşin Healthcare Center

GİRİŞ

Özellikle az gelişmiş ülkelerde parazitozlara yaygın olarak rastlanmaktadır. Her yıl birçok insan bu hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmektedir (11). Parazit dağılımı bölgelerin coğrafi özelliklerine, insanların beslenme alışkanlıklarına, sosyo-ekonomik ve eğitim durumlarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (14). Ülkemizde de diğer gelişmekte olan ülkelerdeki gibi bağırsak parazitozlarına sık rastlanmaktadır (4). Farklı toplum kesimlerinde yapılan çalışmalar, bağırsak parazitlerinin oldukça yaygın olduğunu göstermektedir.

Çalışmamızda Rize'nin 8.206 nüfuslu ve denizden 22 km. içeride, yayla ve dağ turizmi ile güncel olan Çamlıhemşin'deki, Çamlıhemşin Sağlık Merkezi'nde belirlenen bağırsak parazitlerinin prevalansı belirlenmeye çalışılmıştır. Bulgularımız Türkiye'de bu bölgede belirlenen ilk epidemiyolojik verilerdir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmada Rize'nin Çamlıhemşin ilçesindeki Çamlıhemşin Sağlık Merkezi'ne 01.07.2005 ile 23.01.2007 tarihleri arasında başvuran 93'ü kadın, 49'u erkek olmak üzere toplam 142 kişiden sağlanan dışkı örnekleri makroskobik olarak, daha sonra koprolojik olarak serum fizyolojik (%0,9 NaCl) ve lugol ile hazırlanan preparatlar 10X ve 40X büyütmede direkt mikroskopi ile incelenmiştir. İncelenen 0-19 yaş arası olgular da ayrıca selofanlı bant lam yöntemiyle inceleme yapılmıştır.

Geliş tarihi/Submission date: 01 Şubat/01 February 2007
Düzeltilme tarihi/Revision date: 20 Nisan/20 April 2007
Kabul tarihi/Accepted date: 30 Nisan/30 April 2007
Yazışma /Corresponding Author: Osman Birol Özgümüş
Tel.: (+90) (464) 223 61 26 / 1220 Fax: (+90) (464) 223 53 76
E-mail: microbsman@yahoo.com

BULGULAR

İncelenen 142 parazitolojik örneğin 25 (%17,6)’inde parazite rastlanmıştır. Örneklerin %20 (5/25)’inde *Giardia intestinalis*, %56 (14/25)’sında *Entamoeba histolytica* ve/veya *dispar* ve %24 (6/25)’ünde *Enterobius vermicularis* saptanmıştır (Tablo 1). Parazit saptanan kişilerin %64 (16/25)’ü kadın, %36 (9/25)’sı erkektir. Parazit tespit edilenlerin yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Bu verilere göre, olguların %52’sini 0-19 arası yaş grubu kişiler oluşturmaktadır. Selofanlı lam yönteminde *E. vermicularis* prevalansı 0 – 19 yaş grubu kadın ve erkek grubunda %12 oranıyla eşit olarak tespit edildi (Tablo 3).

Tablo 1. Saptanan parazitlerin dağılımı

Parazit	Kadın (n)	Erkek (n)	Toplam	%
<i>G. intestinalis</i>	3	2	5	20
<i>E. histolytica/dispar</i>	10	4	14	56
<i>E. vermicularis</i>	3	3	6	24
Toplam	16	9	25	100

Tablo 2. Parazit saptananların yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş	0 – 19	20-39	40-59	≥ 60	Toplam
Olgu sayısı	13	4	3	5	25
%	52	16	12	20	100

Tablo 3. Selofanlı lam inceleme sonuçları

Parazit	Kadın		Erkek		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
<i>E. vermicularis</i>	3	12	3	12	6	100

TARTIŞMA

Bağırsak parazitlerine yakalanmada en sık rastlanan bulaş yolu infektif şekillerin ağız yoluyla alınmasıdır (11). Bağırsak parazitlerinin yayılışında sosyoekonomik faktörlerin etkisinin olduğu bildirilmiştir (14). Bu çalışmada, Çamlıhemşin ilçesinde bağırsak paraziti prevalansı %17,6 olarak tespit edilmiştir. En yakın yöre olan Trabzon’da ise ilköğretim okullarında Mumcu (12)’nin yaptığı çalışmada %36,7 oranında tespit edilmiştir.

Ülkemizin değişik yörelerinde sağlık merkezlerine başvuranlar arasında yapılan değerlendirmelerde Aydın’da %4,4 (9), Isparta’da %9,6 (10), Kayseri’de ise %27,8 (15) oranlarında parazit tespit edilmiştir. Büyük şehirlerimizden İzmir’de %8,7 (8), Bursa’da %8,14 (1) ve İstanbul’da ise %21,45 (2) oranlarında parazit prevalansı bildirilmiştir. Daha çok ilkokul çağındaki çocuklarda saptanan epidemiyolojik veriler ülkemiz için değişkenlik göstermekte olup, en düşük oranla Malatya’da üç ilköğretim okulunda yapılan çalışmada (3) %22,5 oranında tespit edilmiştir. En yüksek prevalans oranı ise Van ilinde 6 – 12 yaş grubunda yapılan çalışmada (6) %64,4 oranında belirlenmiştir.

Hatay’daki Çocuk Esirgeme ve Yetiştirme Kurumlarında yapılan çalışmada Çulha (7) selofanlı lam yöntemiyle *E. vermicularis* prevalansını Çocuk Esirgeme Kurumu’nda %71,4 olarak belirtmiştir. Oysa batı illerinden İzmir’de iki ilköğretim okulunda yapılan bir çalışmada (5) *E. vermicularis*’e %43,8, Çulha (7) tarafından Hatay Çocuk Esirgeme ve Yetiştirme Kurumunda yapılan bir çalışmada selofan bant yöntemiyle %71,4, Özcan ve ark. (13) tarafından Kayseri’de dört ilköğretim okulunda yürütülen bir çalışmada ise %16,14 oranlarında saptanmıştır. Tarafımızdan yapılan bu çalışmada ise, 0–19 yaş grubunda *E. vermicularis*’e %12 oranında rastlanmış olup, bu değer İzmir’de iki ilköğretim okulu ile Hatay Çocuk Esirgeme ve Yetiştirme Kurumunda yapılan çalışmalarda elde edilen orandan daha düşük, Kayseri’de dört ilköğretim okulunda yürütülen çalışmada elde edilen sonuçlara ise yakındır.

Yukarıdaki örnek çalışmalardan anlaşıldığı gibi, parazitizmlere rastlama oranlarının sıklığı daha çok çalışmaların yapıldığı doğu ve güney yörelerinde yüksek bulunmuştur. Doğu Karadeniz Bölgesi’nde epidemiyolojik çalışmaların az sayıda olması parazitöz epidemiyolojisi ile ilgili güvenilir istatistikî bilgi sağlanmasını engellemektedir. Özellikle yayla ve dağ turizmi olarak ulusal ve uluslar arası güncelliği gittikçe artan bir eğilimde olan bu bölgede ve çevresinde bağırsak parazitlerinin görülme sıklığının tespit edilmesinin, istatistikî veritabanlarına önemli katkılar sağlayacağı kanısındayız. Zira bu gibi parazitözlerin insanlar arasında kolay yayılımı su ve yiyeceklerle fekal – oral yolla bulaşmasından ve kaynaklarının insan olmasından ileri geldiği aşikârdır.

KAYNAKLAR

1. Alver O, Özkan C, Yılmaz E, Akçağlar S, Töre O, 2005. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde Farklı Yıllarda Bağırsak Parazit Dağılımlarının Değerlendirilmesi. *Türkiye Parazit Derg*, 29(3): 193–199.
2. Aydemir M, 1996. İstanbul’da Bir Laboratuvardaki On Yıllık Bağırsak Parazitleri İnceleme Sonuçları. *Türkiye Parazit Derg*, 20(1): 91–96.
3. Çelik T, Daldal N, Karaman Ü, Aycan ÖM, Atambay M, 2006. Malatya İli Merkezinde Üç İlköğretim Okulu Çocuklarında Bağırsak Parazitlerinin Dağılımı. *Türkiye Parazit Derg*, 30(1): 35 – 38.
4. Çetin ET, Anğ Ö, Töreci K, 1983. *Tıbbi Parazitoloji*. 3.Baskı, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yay. No:30731146.
5. Çulha G, 2004. Hatay İli Çocuk Esirgeme ve Yetiştirme Kurumlarında *Enterobius vermicularis* Yaygınlığının Araştırılması. *Türkiye Parazit Derg*, 28(4): 221 – 223.
6. Demirli H, Arabacı F, 2004. Van İlinde 6–12 Yaş Grubu Çocuklarda Bağırsak Parazitlerinin Araştırılması. *Türkiye Parazit Derg*, 28(2): 106 – 109.
7. Giray H, Keskinöglü P, 2006. İlkokul Öğrencilerinde *Enterobius vermicularis* Varlığı ve Etkileyen Etmenler. *Türkiye Parazit Derg*, 30(2): 99 – 102.

8. **İnceboz T, Aksoy Ü, Akısü Ç, İnci A, Sarı B, Özkoç S, Öztürk S, Açıkgöz M, Orhan V**, 2002. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne Başvuranlarda Bağırsak Parazitlerinin Araştırılması. *Türkiye Parazitol Derg*, 26 (4): 423-425.
9. **Kapdağı A, Ertağlar H, Yaman S, Ertuğ S**, 2003. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarına 2002 Yılında Başvuran Olgulardaki Bağırsak Parazitlerinin Değerlendirilmesi. *Türkiye Parazitol Derg*, 27(4): 31-34.
10. **Kaya S, Demirci M, Demirel R, Cicioğlu Arıdoğan B, Öztürk M, Şirin C**, 2004. Isparta Şehir Merkezinde Bağırsak Parazitleri Prevalansı. *Türkiye Parazitol Derg*, 28(2): 103-105.
11. **Markell EK, Voge M, John DT**, eds., 1992. *Medical Parasitology*. 7th ed. Philadelphia. WB. Saunders Comp. p.5-22.
12. **Mumcu HK**, 2000. Trabzon'da İlkokul Öğrencilerinde Bağırsak Paraziti Prevalansı ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Türkiye Parazitol Derg*, 24(1): 156-158.
13. **Özcan S, Özcan H, Sönmez E, Yazar S**, 2004. Kayseri'de Dört İlköğretim Okulundaki Öğrencilerde *Enterobius vermicularis* Yaygınlığının Araştırılması. *Türkiye Parazitol Derg*, 28(1): 24 - 26.
14. **Petney TN**, 2001. Environmental, cultural and social changes and their influence on parasite infections. *Int J Parasitol.*, 31: 919-932.
15. **Yazar S, Yaman O, Gözkenç N, Şahin İ**, 2005. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Anabilim Dalı'na Başvuran Hastalarda Bağırsak Parazitlerinin Dağılımı. *Türkiye Parazitol Derg*, 29(4): 261-263.